

***Володимир Широков,
доктор технічних наук,
академік НАН України,
директор Українського мовно-
інформаційного фонду***

Дякую. Я хочу розпочати з того, що подякувати Інституту в особі Ганни Аркадіївни за те, що взяли на себе таку ініціативу. Також хочу подякувати пані Ірині Пономарьовій і панові Віктору Гуменюку за те, що приїхали і озвучили дуже серйозні речі. Те, що я хочу сказати, воно, мабуть, певним дисонансом прозвучить. Тому, що я буду говорити речі дещо песимістичні, можливо, це комусь не сподобається. Спочатку — декілька фактів, а потім — декілька висновків.

Тут багато говорилося про мовне питання, яке воно важливе і яку треба мовну політику вести в цьому напрямі. Я хочу навести декілька фактів. У 1994-му році Український мовно-інформаційний фонд спочатку уклав, а потім вдалося нам видати накладом 250 000 примірників «Великий академічний орфографічний словник української мови». Ні перед тим, ні після того такого великого обсягу словників не було в Україні. Ми це все передали в Міністерство освіти і науки. Після того ще через десять років я бачив на Петрівці цей словник, а передали ж все безкоштовно, то ж було державне замовлення. І тепер на Петрівці ці словники продаються. Слава Богу, хоч в такий спосіб вони дійдуть до народу.

Ми розробили перший повномасштабний електронний український словник або словникову систему, яка називається «Словники України», інтегрована система. Укладено колосальний за обсягом матеріал; якби роздрукувати на папері цей електронний словник, то вийшло б понад 120 000 сторінок. Тобто він містить 120 словників по тисячу сторінок. Ми

розпочали його видавати, 10 випусків зробили. Звичайно, від випуску до випуску він модернізувався, мінявся, востаннє у 2010-му році. Коли в 2010-му році зробили запит «словники України» в Інтернеті, то ми одержали цифру — понад 4 мільйони посилань, що засвідчує неабияку його популярність. В десятому році закінчилася ця ейфорія. Тепер ми його не видаємо. Я хотів принести примірники сюди, щоб вам роздати, але його вже в мене нема. Це приклад — якщо говорити про поширення української мови.

Наступне: тут більше про Донбас говорилося, але і про Крим теж не треба забувати. Такі штрихи. Я з Таврійським університетом мав дуже добрі наукові стосунки, підтримував їх. До речі, Крим був єдиним регіоном України, де на основі нашого словника в Таврійському університеті регулярно проводили семінари, на які приїжджали вчителі з усього Криму. Ні у Львові, ні в Івано-Франківську, ніде цього не було.

Треба робити висновки, чому так сталося з Кримом. Я десь років десять змагався, щоб ми зробили українсько-кримськотатарський словник. Людям треба хоч щось заплатити за роботу; я звертався і до Чубарова, писав скрізь листи, ходив по всіх достойниках. Всі ніби підтримують, але ніхто нічого не пропонує конкретно. Тільки «відірвали Крим», через якихось там чотири місяці чи півроку на сайті вже російсько-кримськотатарський словник з'явився. Лише після того прокинулося наше Міністерство освіти і мене почали переконувати — давай ми тобі по Державному фонду досліджень дамо (аж раптом) 50 000 гривень, зроби нам цей словник електронний. Я кажу, ну що ж, будемо робити. Розумієте? Це вже, як то кажуть, прокинулися, коли припекло сильно.

Шановні панове, два уроки з цього. По-перше — це ставлення; а по-друге, — такі речі, як мовне питання не можна розв'язувати тільки на рівні бюрократичному і на рівні, знаєте, палких закликів. Потрібна науково-технічна політика. І взагалі, та проблема, яку ми зараз розгляда-

ємо, вона не тільки мовна, вона цивілізаційна. Тут ніхто чомусь не згадав таке слово, як «глобалізація», а все те, що зараз відбувається, це наслідок глобалізації. Адже глобалізація — це є певна закономірність. Яка це закономірність, чому вона виникла, про це тут не говорилося. А чому? Тому що це проблема трансдисциплінарна, а тут самі тільки гуманітарії, за винятком мене, який є доктором технічних наук. Розумієте? Але я добре знайомий з Відділенням мови, літератури і мистецтвознавства, тому доктори з філології, котрі захистились під моїм керівництвом, також є. Можливо, треба до обговорення хоча б таких проблем залучати і їх, і інших фахівців. Я останні п'ять років займався такою тематикою, як інформаційні проблеми в загальній еволюції, в загальному плані, і я бачу, що тут є певні закономірності. І тепер ви всі помічаєте, що світ вступив в епоху кризи; спочатку вони були локальні, а тепер одна криза буквально йде за іншою. Ми можемо це пояснювати суб'єктивними чинниками, що є десь якісь нехороші люди. Але, на моє переконання, за тим стоять певні закономірності. Ці закономірності треба знати і треба розуміти, як вони реалізуються тут, в Україні. Є в математиці такий прийом, як-то кажуть: певна задача розв'язку не має; для того, щоб знайти її розв'язок, треба вийти в простір вищої вимірності. А чи впевнені ми, що те, що ми хочемо змінити чи реалізувати, має тут розв'язок? Я кажу: в мене цієї впевненості теж немає. Тому, шановні колеги, ще раз дякую за таке зібрання. Я сподіваюся, що цим буде започаткована певна традиція; тим більше, що тут є наш віце-президент, Сергій Іванович, який дуже чуйно ставиться до цієї проблематики, яку ми обговорюємо. Сподіваюся, що на наших наступних зібраннях ми досягнемо того рівня трансдисциплінарності, який диктується специфікою проблеми. Дякую!

Ганна Скрипник: Дякую, Володимире Анатолійовичу! Шановні колеги, я хочу нагадати, що справді — серія цих тематичних Круглих столів Інститутом започаткована ро-

ком раніше; це не перший, а вже п'ятий такий Круглий стіл. Очевидно, нам бажано дійсно з огляду на потребу трансдисциплінарного підходу розширювати склад аудиторії. Я за пошук небанальних підходів у межах розумного й доцільного.

Переконана, що всі присутні тут усвідомлюють, що події в Україні можна зрозуміти, враховуючи не лише локальну українську специфіку, а й світовий контекст. Водночас, попри всі цивілізаційні протистояння й усі глобалізаційні впливи на українську реальність, неспростовними є факти розв'язання російською владою війни в Україні за геополітичне домінування у регіоні, так само як і численні вияви антидержавної діяльності олігархічних кланів на підтримку проросійських сепаратистів.

Колеги, дозвольте надати слово академіку Національної академії наук, відомому мовознавцю, історичу, громадському діячу Григорію Півтораку.